

KULTURNI T film

TIM BURTON ★ ED

"ONE PERSON'S CRAZINESS IS ANOTHER PERSON'S REALITY." T. B.

Redkokdo v Hollywoodu je imel toliko umetniške svobode, kot jo je imel Tim Burton. Njegov močan vizualni stil, bizaren, neponovljiv smisel, grotesken humor in ad lib skakanje iz realnosti v fantazijo so ustvarili imidž filmarja, ki je močno zasidran v samo grenko bistvo Hollywooda, a hkrati ostaja brezkompromisen in samosvoj – prava kontradikcija.

BIOGRAFIJA

Burbank v ameriški zvezni državi Kaliforniji je bil že od 50. let prejšnjega stoletja tihi dom številnih filmskih in televizijskih studiev. V tem tipično sončnem ameriškem predmestju se je leta 1958 rodil tih in introvertiran Timothy William Burton, ki se s svojo okolico nikakor ni mogel zlit. Posebnih šolskih uspehov ni imel in ni bil knjižni molj. Rad je le slikal, risal in gledal filme, še posebej grozljivke. Po končani srednji šoli je s pomočjo Kalifornijskega inštituta umetnosti njegov neizmeren talent prepoznalo podjetje Disney, ki ga je zaposlilo kot animatorja. Razhajanje med Disneyjevo fantazijsko pocukrano vizijo in umetnikovim nadrealističnim gotskim svetom je njegov ustvarjalni duh sčasoma usmerilo v režiserske vode. Od te odločitve naprej je zlitje otroške nedolžnosti, katarzične zmesi groze in črnega humorja postalo močan prepoznaven znak v svetu vizualnih umetnosti in Burtona ustoličilo med filmske velikane preteklosti, sedanjosti pa tudi prihodnosti.

FILMOGRAFIJA

Burton je dobil prvo priložnost snemanja celovečerca potem, ko ga je igralec Paul Reubens po ogledu njegovih kratkih animiranih filmov navdušeno povabil k sodelovanju pri komični družinski pustolovščini PEE-WEE'S BIG ADVENTURE (1985). BEETLEJUICE (1988), komična grozljivka o nezadovoljnih duhovih s samosvojim divjim ritmom, je bila velik komercialen uspeh, ki je umetniku na široko odprl vrata do režiranja filma BATMAN (1989). Finančno je Batman še zmeraj eden najuspešnejših filmov vseh časov, ki je z avtentično, mračno psihološko globino postavil večne standarde stripovske ekranizacije. Biser EDWARD SCISSORHANDS (1990), z oskarjem nominirana romantična fantazijska drama z avtobiografskimi elementi, je čarobno delo, ki ga je Burton ustvaril na vrhuncu svojih imaginativnih moči. Zaradi uspešnosti prvega Batmana so mu Warner Bros pustili vso umetniško svobodo pri BATMAN RETURNS (1992), ki pa je navdušence nevhvaležno razdelil, saj se je bolj kot Batmanu posvečal ostalim likom, blagajne pa finančno ozlovoljil. Animirane mojstrovine NIGHTMARE BEFORE CHRISTMAS (1993) Burton sicer ni režiral, a je bila idejno

večinoma le njegov produkt. Leto kasneje je Tim ustvaril biografsko dramo ED WOOD (1994), ki slika bizarno življenje istoimenskega režiserja in hkrati predstavlja rojstvo plodovitega sodelovanja Depp-Burton. Satira ameriške kulture asimilacije v znanstvenofantastični akcijski komediji MARS ATTACKS! (1996) sprva ni bila toplo sprejeta, a je sčasoma pridobila kulturni status. Comeback je Burton doživel s fantazijsko grozljivko SLEEPY HOLLOW (1999), prsto adaptacijo strašljive zgodbe Washingtona Irvinga. Bled remake vesoljske pustolovščine iz leta 1968 – PLANET OF THE APES (2001) – je kljub komercialnemu uspehu vidno razočaral. Ganljiva fantazijska drama o odnosu med očetom in sinom BIG FISH (2003) je s svojo negotskostjo pustila dihati njegovim prihodnjim projektom, kot so zmešana čokoladna prigoda CHARLIE AND THE CHOCOLATE FACTORY (2005), morbiden, a vendarle komičen animirani film CORPSE BRIDE (2005) in nazadnje že kar razglašena mojstrovina SWEENEY TODD: THE DEMON BARBER OF FLEET STREET (2007), srhljivi muzikal, ki navdušuje gledalce in kritike po celem svetu. V naslednjih letih se bo Tim Burton posvečal predvsem 3D animiranim projektom, ki jih bo financiral Disney, med drugim tudi ALICE IN WONDERLAND, ki naj bi luč sveta zagledala leta 2010.

EDWARD SCISSORHANDS (1990)

Gospodinja Peg, ki se preživlja s prodajanjem kozmetičnih izdelkov družbe Avon od vrat do vrat, se nekega dne znajde v zapuščenem viktorijanskem dvorcu, kjer spozna Edwarda. Njegov stvaritelj je umrl, še preden bi ga popolnoma dokončal, zato ima naslovni junak številne brazgotine po obrazu in namesto rok – škarje. Peg skuša njegove brazgotine zakriti s kozmetiko in ga kasneje vpeljati v normalno družbeno življenje, a tragično ugotovi, da to ne bo nikoli mogoče. Nadrealistična pravljica o drugačnosti in o naivnih otroških željah je hkrati tudi spiritualna avtobiografija – dokaz neskončne domišljije Tima Burtona.

BURTON-izmi

- ★ "I've always been misrepresented. You know, I could dress in a clown costume and laugh with the happy people but they'd still say I'm a dark personality."
- ★ "Movies are like an expensive form of therapy for me."
- ★ "I am not a dark person and I don't consider myself dark."

★ imdb.com
★ wikipedia.org